

Jani Virk: *Aritmija*. Ljubljana: Mladinska knjiga (zbirka Nova slovenska knjiga), 2004.

Roman je – po avtorjevih besedah – nekakšno nadaljevanje *Zadnje Sergijeve skušnjave*, romana, ki se je dogajal v zadnjem desetletju minulega stoletja, *Aritmija* se dogaja danes. Tukaj. V svetu *nouveaux richs*, japijev in vedno novih modelov beemvejev, v svetu torej, ki večini bralcev ne bo ravno strašno blizu in se z njim najverjetneje ne bodo identificirali, predirljivo zvonjenje mobilcelov, spiski neodgovorjenih klicev in četica sporočil, ki lastnika tega tehnološkega “čudeža” vedno znova napadejo, pa bodo večini verjetno prav domači. Pa se je mogoče osvoboditi spon tehnologije in prehitrega ritma sveta, v katerem lahko človek očitno najučinkoviteje (in z najmanj napora) preživi le kot avtomatizirani robot, ki dobro deluje le tako dolgo, dokler so dogodki predvidljivo načrtovani in je tudi nepredvidljivost le del iste igre?

Klemen Jager (ali Klemen J., kot ga avtor pogosto imenuje) je lastnik uspešne oglaševalske agencije. Svoje sodelavce na sestankih vizionarsko prepričuje: “Mi ustvarjamo popoln svet, nismo izdelovalci oglasov in oglasnih kampanj, ampak ustvarjamo blagovne znamke in pomagamo vladati tistim, ki imajo moč, mi smo korak pred ostalimi, prikazujemo svet, ki je popolnejši od tega, v katerem živi večina ljudi, ustvarjamo stil za elito in tiste, ki so ji zmožni slediti. Stopnjujemo sanje ljudi in jim določamo njihove želje”. Tudi svet, ki ga Klemen ustvarja zase, je (na prvi pogled) popoln: uspehi, beemve, žena za udobje, svinganja, simultanke in ljubice za užitek. Ugledne blagovne znamke določajo tudi njega, saj on je tisti, ki ima moč in ki eliti ni le zmožen slediti, ampak jo s svojimi reklamnimi kampanjami dejansko soustvarja.

V “popolnem svetu” pa zazija razpoka. In ta se vedno bolj širi. Motnje v ritmu, vsakdanjika in bitja srca, so posledica načina življenja, iz globin junakove notranjosti prek sanj v

zavest vse bolj odločno prodira strah pred smrtjo. Neskladje med življenjskim slogom in ideali, ki jih je imel v mladosti, ko je še prebiral Pascala ("Spanje je podoba smrti, pravite. Jaz pa pravim, da je prej podoba življenja," je moto, ki ga preberemo na začetku romana), zahteva svoj davek. "/.../ bilo je, kot da se proti njegovi volji vanj vračajo spomini na človeka, s katerim ni imel nič več skupnega, niti odnosa do sveta niti do žensk, ljubezni ali knjig, pravzaprav do ničesar /.../ Če bi Klemen Jager pri svojih petinštiridesetih srečal Klemna Jagra, kakršen je bil pri dvaindvajsetih, bi se obrnil stran, nič ne bi hotel imeti z njim, niti na kavo ne bi šel z njim". Mladostni ideali so torej daleč, "streznitvene" nočne more pa začenjajo najedati Klemnovo trdno in nadzorovano samopodobo (pomemben del te je seveda pojavnost, telo, ki je vedno znova opisano kot negovano, dokler ni nekega jutra po še eni od nočnih mor, "napadov minljivosti", "njegovo negovano telo, s katerim je imel še toliko načrtov, stalo pred ogledalom kakor tuja, olesenela gmota mesovja, s katero ne more navezati pravega stika"), vse to pa ga vse bolj sili v odkrivanje zdavnaj pozabljene osebnosti, ki še vedno tiči pod plastmi videza. Pa so bili vse skupaj le mladostni ideali? Je človek lahko srečen, če ga uspešno poslovno življenje vodi vedno dlje od njegove notranjosti in vrednot? Verjetno ne. In to potrjuje tudi Virkov Klemen. V njegovem življenju ni prostora za odmike od dnevne oziroma tedenske rutine – in v to sodi tako delo v oglaševalski agenciji (*Živite svoje sanje* je slogan, s katerim uspešno prodajajo svoje usluge) kot obiski fitnesscentra in tedenska svinganja.

Da sta bogastvo in videz, ki naj le-tega razkriva, vse, potrjuje tudi omenjanje različnih blagovnih znamk ter Klemnova navezanost na beemvejča in tolažilni objem, ki ga išče v njegovih mehkih usnjenih sedežih – ljubezen je že davno izgubila svojo moč, v življenju uspešnega poslovnega praktično ne obstaja (obrise nekakšnega spomina na ljubezen lahko zasledimo le ob njegovem pomenu na sošolko iz študentskih let). Žena Žana je prisotno-domača zaradi svojega vonja, ki ga spremlja že leta, med njima ni nobene iskrenosti, le lažno dajanje svobode; ob skupnih svinganjih ima Klemen še tri stalne ljubice, seveda ob plejadi naključnih ljubimk "na otip". Kljub temu pa Klemen še zdaleč ne deluje kot kakšen novodobni Casanova; zdi se, da mnoge ljubice, obiski bordela in izbiranje med dekleti, ki jih ponuja lokalni "šef", sodijo k slogu življenja, ki ga je prevzel v paketu z uspehom, tedenska svinganja pa so tako rekoč družbena obveza, do žene in preostalih svingerjev, javno dokazovanje potence, čeprav za vsem skupaj ni slutiti pravega navdušenja, vsaj ne več (nekoč ga je menda ob menjavah ljubic preveval "občutek lahkotnosti", ki pa je zdaj popolnoma izginil). Pojavi se tudi obupana želja, da bi s seksom pobegnil pred nadležno tesnobečnostjo, ki ga preganja, pred mislijo na smrt, ki se vsiljuje, zanimivo pa se je v njem ob obisku dunajske prostitutke "zganil pekoč topel občutek, kot da mu je v notranjosti počila žila in je kri v zamrznjenem telesu izdolbla votlino za čustva". "Zamrznjeno" lepo in negovano telo, na katerem čas ni pustil svojih odtisov, pa nič prostora za čustva, za toploto krvi ...

Nobenega dvoma ni, da je Virk avtor, katerega nova dela bomo vedno pričakovali z nekakšno nestrpnostjo in sebičnim pričakovanjem bralskega užitka. In tega nam ponuja tudi tokrat. Zgoščenega in vasespotegujočega predvsem v prvih poglavjih. V teh je izrazna moč avtorjeve besede najmočnejša. Oba pomembna dogodka, ki določata Klemnovo življenje na ne le površinski ravni – smrt dveh prijateljev –, sta se zgodila pred začetkom romana; najodločilneje na njegovo življenje zdaj vplivajo sanje, “podoba življenja”, preboj nezavednega v zavedno. Hlastanje za zrakom in stikom z realnostjo, ki je udobno domača in neogrožajoča. Obiski fitnesscentra poudarjajo Klemnovo skrb za telo, ki je hkrati kontrapunkt vse bolj prezentni minljivosti. Ko začuti pekočo bolečino v trebuhu, ga zaskrbi, da gre za slepič, ki bi s svojim razlitjem umazal perfektno tekoč stroj. Tudi še tako dobro vzdrževano telo, ki ne razkriva lastnikovih let, pa ima “omejen rok trajanja”. Kaj pa po tem?

Konec Virkove *Aritmije* nakazuje, da je izstop morda vendarle mogoč. Skoraj rousseaujevska vrnitev nazaj k naravi, v sobico, polno filozofskih del, torej tudi idealov in izgubljenega časa. Tako rekoč naravnost v sobo pokojnega prijatelja Blaža. Srečanje s prijateljevo hčerko je sicer vpeljano lahkotno, celo prepričljivo, takšno pa ni nadaljevanje zgodbe in vse, kar srečanju sledi; Virk naključnemu srečanju z najstniško hčerjo pokojnega prijatelja, ki ga zasleduje najprej v sanjah, nato pa s svojo za Klemna vse bolj občutno navzočnostjo, ne pripisuje kakih mističnih pomenov in razsežnosti, vendar zgodba od tega srečanja dalje vse bolj drvi ne preveč prepričljivemu koncu naproti.

Blaž je s svojim vztrajnim pojavljanjem v Klemnovih sanjah dosegel to, da se je “junak” spogledal z ničem, strahom pred smrtjo, ki je pronical do njegove z najrazličnejšimi elektronskimi signali preprejene zavesti, in izpraznjenostjo življenja, ki ga nekoč ne bi hotel živeti.

Ali bo nakazana vrnitev uspela in bo trenutni odklop od poslovnih obveznosti trajal kaj dlje kot nekaj ur, ni jasno. Avtor je v intervjuju za Književne liste povedal, da “niti slučajno ne ve, kaj se zgodi s Klemnom po koncu romana”. Torej lahko mi vemo še toliko manj. Zaključek tako ostane odprt, zaradi česar konec romana sicer ni povsem neprepričljiv, kljub temu pa je Klemnova sprememba je premalo motivirana – spogledovanje z minljivostjo in smrtjo ob prijateljevem grobu na vaškem pokopališču, zazrtje v nič, ob katerem se strah na koncu raztopi, je sicer povsem v redu, toda, ali res lahko vodi k preobrazbi življenjskega sloga? Tudi če bi verjeli, da je izstop možen, se zdi ta pot za udobja in ugodja vajenega Klemna vendarle nekoliko prenaporna. Je življenje z nočnimi morami, z aritmijo, ki te opozarja, da je najverjetneje prav način življenja, ki si ga izbral, oziroma, še hujše, si se v njem znašel po spletu naključij, tisti, ki te verjetno počasi in zanesljivo ubija, res prenaporno? Ali pa je lažje vztrajanje v dobro znanih okoliščinah, ki te sicer onesrečujejo, vendar predstavljajo “domač teren”, presenečenja so redka, bolečina znana? To pa utegne biti vprašanje, s katerim se tukaj in zdaj sooča – tudi če predvsem na podzavestni ravni – marsikdo.